

فصلنامه مطالعات حسابداری

شماره ۲۶ - تابستان ۱۳۸۹

صص ۷۱-۹۲

بررسی رابطه بین کیفیت حسابداری با هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت سود

غلامرضا کردستانی*

مصطفی رحیمی**

چکیده

در این تحقیق اثر کیفیت حسابداری بر هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت سود مورد بررسی قرار گرفته است. حسابداری اعتبار اطلاعات در دسترس سرمایه گذاران را افزایش می‌دهد. افزایش کیفیت اطلاعات، ریسک اطلاعاتی را کاهش می‌دهد. کاهش ریسک اطلاعاتی نرخ بازده مورد انتظار سرمایه گذاران را کاهش می‌دهد. بنابراین حسابداری با کیفیت بالاتر، که منجر به افزایش کیفیت اطلاعات می‌شود، هزینه سرمایه شرکت‌ها را کاهش می‌دهد. برخی از تحقیقات اندازه موسسه حسابداری را به عنوان شاخصی از کیفیت حسابداری در نظر گرفته‌اند. آنها استدلال می‌کنند موسسات حسابداری بزرگ در مقایسه با موسسات حسابداری کوچکتر

---

* استادیار گروه حسابداری دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین

** کارشناس ارشد حسابداری

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۳/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۸/۳۰

استقلال مالی بیشتری از صاحبکار دارند تا بتوانند کنترل و اطمینان بخشی بهتری را فراهم سازند. شواهد نشان می‌دهد شرکت‌هایی که توسط موسسات بزرگ حسابرسی می‌شوند اقلام تعهدی اختیاری (مدیریت سود) کمتری دارند. حسابرسان متخصص باعث بهبود کیفیت افشای صاحبکار، افزایش تاثیر اطلاعات صورت‌های مالی بر تصمیمات سرمایه گذاران، کاهش اقلام تعهدی اختیاری و کاهش تقلب و ارائه نادرست صورت‌های مالی می‌شوند. از اینرو به منظور بررسی اثر کیفیت حسابرسی بر هزینه سرمایه و مدیریت سود اطلاعات صورت‌های مالی و قیمت‌های سهام ۱۰۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۶ مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌ها رابطه بین کیفیت حسابرسی با هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت سود را تایید نمی‌کند.

واژه‌های کلیدی: کیفیت حسابرسی، مدیریت سود، اقلام تعهدی اختیاری، هزینه سرمایه سهام عادی.

مقدمه

حسابرسی نوعی نظارت است که در شرکت‌ها به منظور کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و کنترل آزادی عمل مدیران در گزارشگری مالی استفاده می‌شود (هان ون^۱ و همکاران، ۲۰۰۸). حسابرسان اعتبار اطلاعات در دسترس سرمایه گذاران را افزایش می‌دهند. هرچه دقت و کیفیت اطلاعات ارایه شده از سوی شرکت بالاتر باشد، ریسک اطلاعاتی کاهش یافته و به تبع آن از میزان عدم اطمینان سرمایه گذاران کاسته می‌شود. کاهش عدم اطمینان موجب تقاضای نرخ بازده کمتری از سوی سرمایه گذاران شده و بر این اساس می‌توان استدلال کرد کیفیت حسابرسی منجر به کاهش هزینه سرمایه می‌شود. افزایش دقت اطلاعات مرتبط با کیفیت حسابرسی بالاتر توانایی مدیریت برای استفاده از اقلام تعهدی اختیاری را کاهش داده و به تبع آن بر مدیریت سود تاثیر منفی می‌گذارد. بنابراین انتظار می‌رود شرکت‌هایی که خوب حسابرسی شوند، هزینه سرمایه و مدیریت سود کمتری داشته

1 - Managerial Reporting Discretion

2- Hanwen

باشند (تلیس^۱، ۲۰۰۵).

مدیریت صورت‌های مالی را تهیه می‌کند و این صورت‌های مالی قبل از افشاء حسابرسی می‌شوند. حسابرسان قادرند بر انتخاب روش‌های حسابداری توسط مدیریت تاثیر بگذارند (آنتل^۲ و همکاران، ۱۹۹۱). از اینرو صورت‌های مالی نهایی را تحت تاثیر قراردادده و سبب افزایش قابلیت اتکاء ارقام حسابداری گزارش شده می‌شوند (الیوت^۳ و همکاران، ۱۹۹۸). موسسات حسابرسی بزرگ در مقایسه با موسسات حسابرسی کوچکتر توانایی مالی بیشتری دارند تا کنترل و اطمینان بخشی بهتری را انجام دهند. حسابرس اطمینان معقولی را فراهم می‌کند که صورت‌های مالی عاری از تحريفات با اهمیت است. حسابرسی اثرات نامطلوب تفکیک مالکیت و مدیریت را با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین استفاده کنندگان و تهیه کنندگان صورت‌های مالی رقیق می‌کند. بنابراین حسابرسی ابزار کاهش ریسک اطلاعاتی و افزایش کیفیت گزارشگری مالی است. کاهش ریسک اطلاعاتی باعث کاهش هزینه سرمایه سهام عادی می‌شود (لیوز^۴، ۲۰۰۵). تقاضای بازار سرمایه برای حسابرسی را می‌توان از سه جنبه بررسی نمود:

۱. نقش کنترل کنندگی حسابرس؛

۲. نقش اطلاعاتی حسابرسی؛

۳. نقش تضمین کنندگی حسابرس.

نحوه انجام این وظایف توسط حسابرسان، سطح کیفیت حسابرسی را تعیین می‌کند (فرناندو^۵ و همکاران، ۲۰۰۵). حسابرسان متخصص باعث بهبود کیفیت افشای صاحبکار، افزایش تاثیر اطلاعات صورت‌های مالی بر تصمیم سرمایه‌گذاران، کاهش اقلام تعهدی اختیاری و کاهش تقلب و ارائه نادرست صورت‌های مالی می‌شوند (بال سام^۶ و همکاران، ۲۰۰۳).

شرکت‌هایی که توسط موسسات بزرگ حسابرسی شده‌اند اقلام تعهدی اختیاری

1-Telis
2- Antle
3- Elliott
4- Leuz
5- Fernando
6- Balsam

(مدیریت سود) کمتری دارند (بیکر^۱ و همکاران، ۱۹۹۸). شرکت‌هایی که از حسابرسان متخصص استفاده نمی‌کنند نسبت به شرکت‌هایی که از حسابرسان متخصص استفاده می‌کنند، قدرمطلق ارقام تعهدی اختیاری بیشتری را گزارش می‌کنند، یعنی دارای مدیریت سود بیشتری هستند. همچنین حسابرسان متخصص صنعت مانع از مدیریت سود می‌شوند (ژیو^۲ و الدر، ۲۰۰۸).

کیفیت حسابرسی

واژه "کیفیت حسابرسی" برای حسابرسان و استفاده کنندگان صورت‌های مالی معانی متفاوتی دارد. استفاده کنندگان زمانی حسابرسی را با کیفیت تلقی می‌کنند که اطمینان دهد صورت‌های مالی فاقد هرگونه اشتباه و تقلب است (توماس^۳، ۲۰۰۳). در گذشته کیفیت حسابرسی احتمال اینکه حسابرس یک اشتباه با اهمیت در صورت‌های مالی را کشف و گزارش نماید، تعریف می‌شد (دی آنجلو^۴، ۱۹۸۱). اما اکنون کیفیت حسابرسی به میزان مطابقت بین اطمینان بخشی بدست آمده با اطمینان بخشی قابل قبول اشاره دارد (کشل^۵، ۲۰۰۷).

بصورت کلی کیفیت حسابرسی به استقلال و صلاحیت حسابرس مرتبط می‌شود. از اینرو کیفیت حسابرسی بصورت زیر تعریف شده است:

احتمال اینکه حسابرسان مستقل دستکاری در صورت‌های مالی را کشف و به استفاده کنندگان گزارش نمایند. کیفیت حسابرسی از دو قسمت تشکیل شده است، کشف کامل تحریفات و وادار کردن صاحبکار به اصلاح آن‌ها و گزارش اطلاعات مالی قابل اتکاء.

طبق تعریف فوق احتمال کشف اشتباهات با اهمیت به استقلال و صلاحیت حرفه ای حسابرس بستگی دارد. به هر حال کیفیت حسابرسی نمی‌تواند مستقیماً توسط اشخاص خارج از سازمان سنجیده شود. از اینرو از شاخص‌های متفاوتی برای سنجش کیفیت حسابرسی استفاده شده است (دی آنجلو، ۱۹۸۱b).

1- Becker
2- Zhou
3- Thomas
4- DeAngelo
5- Knechel

اندازه موسسه حسابرسی: یکی از شاخص‌های جایگزین برای سنجش کیفیت حسابرسی است و انتظار می‌رود با افزایش اندازه موسسه حسابرسی کیفیت حسابرسی افزایش یابد. زیرا موسسات بزرگ باید بیشتر مراقب شهرت حرفه‌ای خود باشند. همچنین از دست دادن یک صاحبکار اثرات زیان بار کمتری بر موسسات بزرگ دارد، زیرا حق الزحمه حسابرسی یک صاحبکار خاص بخش عمده‌ای از درآمد موسسه حسابرسی بزرگ را تشکیل نمی‌دهد. از اینرو انتظار می‌رود که موسسات بزرگ حسابرسی بیشتر قادر به حفظ استقلال خود باشند (شوکل^۱، ۱۹۸۱). مطالعاتی که در زمینه حق الزحمه حسابرسی صورت گرفته نشان می‌دهد صاحبکاران حق الزحمه بالاتری به موسسات بزرگ حسابرسی پرداخت می‌کنند. زیرا انتظار دارند خدمات حسابرسی با کیفیت تری دریافت کنند (سیمون و فرانسیس^۲، ۱۹۸۸). شواهد تجربی رابطه اندازه موسسه حسابرسی با کیفیت اطلاعات مالی را تایید می‌کند. موسسات بزرگ حسابرسی توانایی بیشتری برای کشف مدیریت سود دارند. همچنین تحقیقات پیشین بین اندازه موسسه حسابرسی و اظهار نظر حسابرس رابطه معناداری یافته‌اند. اگرچه برخی تحقیقات نشان داده‌اند که اندازه موسسه حسابرسی وجود گزارش حسابرسی با کیفیت را تضمین نمی‌کند. (کراس ول^۳ و همکاران، ۲۰۰۲). اما برخی تحقیقات رابطه مثبتی بین اندازه موسسه حسابرسی و دقت حسابرس یافته‌اند. حسابرسان بزرگ گزارش‌هایی را افشاء می‌کنند که دقیق‌تر و دارای بار اطلاعاتی بیشتری هستند (لنوکس^۴، ۱۹۹۹). نتایج تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که بازار اندازه موسسه حسابرسی را بعنوان شاخص کیفیت حسابرسی مدنظر قرار می‌دهد (تئو^۵ و وانگ، ۱۹۹۳).

تخصص در صنعت: تخصص موسسه حسابرسی در صنعت نیز بعنوان شاخص کیفیت حسابرسی مطرح شده است. تحقیقات پیشین وجود حق الزحمه اضافی برای موسسات حسابرسی متخصص در صنعت خاص را تایید می‌کنند (کراس ول و

1- Shockley
2- Simon & Francis
3- Craswell
4- Lennox
5- Teoh & Wong

تیلور، ۱۹۹۵). تحقیقات پیشین وجود اقلام تعهدی اختیاری کمتر برای صاحبکارانی که حسابرسان متخصص صنعت دارند را تایید می‌کنند. از اینرو تخصص حسابرس در صنعت باعث افزایش کیفیت اطلاعات می‌شود.

حق الزحمه حسابرسی: یکی از معیارهای سنجش کیفیت حسابرسی حق الزحمه حسابرسی است. حق الزحمه حسابرسی منعکس کننده تلاش اضافی حسابرس برای افزایش سطح کیفیت حسابرسی است (آبوت^۱ و همکاران، ۲۰۰۳). تحقیقات پیشین رابطه مستقیم بین حق الزحمه حسابرسی و کیفیت اطلاعات مالی را تایید می‌کنند (لارکر و ریچاردسون^۲، ۲۰۰۴). بین حق الزحمه حسابرسی و دقت در اظهارنظر حسابرسی رابطه مثبتی وجود دارد (گیجر و راما^۳، ۲۰۰۳).

مؤسسات بین المللی حسابرسی بالاترین کیفیت حسابرسی را فراهم می‌کنند و باعث افزایش کیفیت آرایه اطلاعات مالی و قابلیت صورت‌های مالی می‌شوند (خوران و رامن^۴، ۲۰۰۴).

عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی عبارتند از:

۱. وجود تجربه و دانش شریک و مدیر ارشد در سمت و صنعت مربوطه؛
  ۲. تکمیل عملیات حسابرسی طبق بودجه زمانی از پیش تعیین شده و وجود محدودیت ساعات کار در یک روز یا هفته؛
  ۳. تماس تیم حسابرسی به اندازه ضرورت با بخش مالی صاحبکار؛
  ۴. بررسی اعتبار و شهرت صاحبکار در زمان پذیرش کار حسابرسی؛
  ۵. اهمیت حق الزحمه حسابرسی برای موسسه حسابرسی؛
  ۶. بازدید شریک و مدیر ارشد از مراحل انجام کار (مجتهدزاده و آقایی، ۱۳۸۳).
- نوع مالکیت شرکت‌ها در انتخاب حسابرس در اقتصادچین تاثیرگذار است یعنی کیفیت حسابرسی با تغییر ساختار مالکیتی تغییر می‌یابد (ونگ^۵ و همکاران، ۲۰۰۸).
- همچنین میزان حق الزحمه‌های غیرحسابرسی و خدمات غیرحسابرسی بر استقلال

1- Abbott
 2- Larcker & Richardson
 3- Geiger & Rama
 4- Khurana & Raman
 5- Wang

حسابرسان موثر است و باعث نقض استقلال حسابرس و در نهایت کاهش کیفیت حسابرسی می‌شود (نیک بخت و مهربانی، ۱۳۸۵).

در برخی مطالعات کیفیت حسابرس معادل کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شده است (وات کینز^۱ و همکاران، ۲۰۰۴).

برای سنجش کیفیت حسابرسی در تحقیقات از معیارهای متفاوتی استفاده شده است. نمونه‌هایی از آن عبارتند از:

مجموع تعدیلات حسابرسی: مجموع تعدیلات حسابرسی تفاوت بین سود حسابرسی نشده و سود حسابرسی شده است و توانایی حسابرس برای کشف اشتباه و تقلب در صورت‌های مالی حسابرسی نشده را نشان می‌دهد.

۱. ارقام تعهدی غیرعادی بی علامت

۲. متخصص بودن موسسه حسابرسی در زمینه صنعت

۳. استقلال موسسه حسابرسی

۴. ریسک شهرت / وجود دعوای قضایی برای موسسه حسابرسی با صاحبکاران خاص

۵. اندازه حسابرس

۶. شهرت حسابرس

۷. عمق رابطه بین حسابرس و صاحبکار (چامبرز^۲، ۲۰۰۸؛ یونگ و یان^۳، ۲۰۰۴).

۸. بنابراین انتظار می‌رود بین کیفیت حسابرسی با هزینه سرمایه و مدیریت سود ارتباط وجود داشته باشد. *گروه علمی مطالعات فرسنگی*

پیشینه تحقیق

الف) پیشینه تحقیقات انجام شده در زمینه‌های مختلف کیفیت حسابرسی

• جنسیت حسابرسان روی کیفیت حسابرسی تاثیرگذار است. حسابرسان زن

1- Watkins
2- Aggregate Audit Adjustment (AAA)
3 - Unsigned Abnormal Accruals
4- Chambers
5- Yung & Yann

- ریسک‌گریزترند و در مقایسه با مردان اشتباهات بیشتری را در گزارش درج می‌کنند (کریس^۱ و همکاران، ۲۰۰۹).
- کشورهایی که دارای حسابرسی با کیفیت‌تری هستند، عملکرد دولت‌شان بهتر است (ریاحی بلکویی، ۲۰۰۴).
  - اندازه موسسه حسابرسی با کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی رابطه مستقیم دارد (چای^۲ و همکاران، ۲۰۰۷).
  - کیفیت حسابرسی با حق الزحمه حسابرسی مرتبط است (آکیف^۳ و همکاران، ۱۹۹۴)
  - درک استفاده کنندگان از قابلیت اتکاء صورت‌های مالی با افزایش کیفیت حسابرسی بیشتر می‌شود (کریشان^۴، ۲۰۰۳).
  - کیفیت حسابرسی با قابلیت اتکاء گزارشگری مالی رابطه مستقیم دارد، وقتی که قابلیت اتکاء گزارشگری مالی با واکنش بازار به اعلام سود اندازه‌گیری می‌شود (تئو و وانگ، ۱۹۹۳).
  - بین هزینه سرمایه سهام عادی و کیفیت ارقام تعهدی رابطه معکوس وجود دارد (فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۴).
  - فشارهای بودجه‌ای باعث بروز رفتارهای غیرحرفه‌ای می‌شوند و بر کیفیت حسابرسی تاثیر مستقیم و غیرمستقیم دارد (مهرانی و نعیمی، ۱۳۸۲).
  - از نظر مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، حسابرسی مستقل در خصوص کشف و کاهش احتمال وقوع تخلف، اعمال غیرقانونی و ارزیابی دقیق مبنای برآورد حسابداری موثر و سودمند است ولی در خصوص بهبود سیستم کنترل داخلی، کشف و کاهش احتمال وقوع اشتباه، تقلب و ارائه مبنایی برای ارزیابی فرض تداوم فعالیت بنگاه اقتصادی سودمند نمی‌باشد (سجادی و ناصح، ۱۳۸۲).
- با توجه به اینکه در این تحقیق اثر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود

1- Kris
 2- Choi
 3- O'Keefe
 4- Krishnan

بررسی شده است در ادامه به پیشینه برخی تحقیقات مرتبط ارائه می شود.

ب) پیشینه تحقیقات انجام شده در زمینه کیفیت حسابرسی و مدیریت سود و هزینه سرمایه

- قابلیت اتکاء اقلام تعهدی با کیفیت حسابرسی ارتباط مستقیم دارد (چامبرز، ۲۰۰۸).
  - صحت و دقت پیش بینی سود با کیفیت حسابرسی رابطه مستقیم و پراکندگی پیش‌بینی سود با کیفیت حسابرسی رابطه معکوس دارد (بروس^۱ و همکاران، ۲۰۰۷).
  - قدرمطلق خطای اقلام تعهدی به صورت معکوس با کیفیت حسابرسی مرتبط می‌شود. پایداری اقلام تعهدی با کیفیت حسابرسی رابطه مستقیم دارد (رونالد، ۱۹۹۱).
  - اثر کیفیت حسابرسی بر هزینه سرمایه با توجه به نقش بیمه‌ای موسسات حسابرسی در بازارهای سرمایه تغییر می‌نماید (منون و ویلیامز^۲، ۱۹۹۴).
  - با کنترل اندازه موسسه حسابرسی، بین انبوه تعدیلات حسابرسی (کیفیت حسابرسی) و مدیریت سود رابطه معکوس وجود دارد (یونگ و یان^۳، ۲۰۰۴).
  - ارتباط بین سطوح اقلام تعهدی اختیاری و کیفیت حسابرسی معکوس است (چانگ^۴، ۲۰۰۱؛ واندر^۵ و همکاران، ۲۰۰۳).
  - بین مدیریت سود و کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد (هان ون و همکاران، ۲۰۰۸).
- در این تحقیق اندازه موسسه حسابرسی به عنوان شاخص کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شده است. از آنجایی که سازمان حسابرسی از نظر اندازه بزرگتر و از نظر تخصص‌گرایی در صنعت نسبت به بسیاری از سایر موسسات حسابرسی تجربه

1- Bruce
 2- The magnitude of accrual-related trading returns
 3- Accrual persistence
 4- Menon & Williams
 5- Yung & Yann
 6- Chang
 7- Vander

بیشتری دارد، شرکت‌هایی که حسابرس آنها سازمان حسابرسی است دارای حسابرسی با کیفیت در نظر گرفته شده‌اند.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از شاخه تحقیقات شبه تجربی و نوع پس رویدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) است که براساس اطلاعات واقعی بازار سهام و صورت‌های شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام گرفته است. اطلاعاتی اساسی این تحقیق، قیمت بازار سهام و اطلاعات مربوط به صورت‌های مالی شرکت‌ها است. به همین منظور برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق از بانک اطلاعاتی نرم‌افزار تدبیرپرداز و ره آورد نوین و صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌ها و سایت بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است.

در آزمون فرضیه‌های تحقیق داده‌های پرت حذف شده‌اند تا نتایج منطقی‌تری بدست آید. فرضیه‌های تحقیق بر اساس برآورد مدل‌های (۱) الی (۵) آزمون شده‌اند. در جدول (۱) نتیجه آزمون اعتبار آماره هزینه سرمایه سهام عادی ارائه شده است. جدول (۲) آمار توصیفی متغیرهای تحقیق و جدول‌های (۳) و (۴) به ترتیب نتایج برآورد مدل (۱) و (۵) را نشان می‌دهند. در این جدول‌ها ضرایب متغیرها (β)، ضریب همبستگی (R) و ضریب تعیین (R^2) تعدیل شده مدل به همراه بررسی معنی‌داری متغیرها با استفاده از آزمون t ، معنی‌داری مدل با استفاده از آزمون F و همچنین بررسی خود همبستگی بین مشاهدات با استفاده از آماره «دورین - واتسون» ارائه شده است.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اول: شرکت‌هایی که کیفیت حسابرسی بالاتری دارند (حسابرسی آنها توسط سازمان حسابرسی انجام شده است) در مقایسه با سایر شرکت‌ها، هزینه سرمایه کمتری دارند.

فرضیه دوم: شرکت‌هایی که کیفیت حسابرسی بالاتری دارند (حسابرسی آنها توسط سازمان حسابرسی انجام شده است) در مقایسه با سایر شرکت‌ها، مدیریت سود

کمتری دارند.

جامعه و نمونه آماری

از بین کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تعداد ۱۰۱ شرکت به استثنای شرکت‌های فعال در صنعت واسطه‌گری مالی که سال مالی آنها به ۱۲/۲۹ ختم می‌شود و اطلاعات آنها برای محاسبه متغیرهای تحقیق برای دوره زمانی ۱۳۷۸-۱۳۸۶ در دسترس بوده به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده اند.

مدل‌های آزمون فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اول بر این ادعاست که در حضور متغیرهای کنترلی بین هزینه سرمایه سهام عادی و کیفیت حسابرسی رابطه معکوس وجود دارد. برای آزمون این فرضیه مدل (۱) برآورد شده است.

$$CEC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AUD_{i,t} + \beta_2 VAR_{i,t} + \beta_3 BM_{i,t} + \beta_4 LEV_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t} + \beta_6 GROWTH_{i,t} + \beta_7 VOLUME_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

$CEC_{i,t}$: هزینه سرمایه سهام عادی برای شرکت i در سال t که با استفاده از مدل گوردون محاسبه شده است:

$$CEC_{i,t} = \frac{D_t * (1 + g)}{P_0 + g}$$

که در آن:

D_t سود نقدی هر سهم، P_0 قیمت هر سهم در ابتدای سال، g نرخ رشد سود سهم است. برای محاسبه g به جای استفاده از نرخ رشد تاریخی از تحلیل متغیرهای بنیادی استفاده شده است:

$$g = ROE * b = ROE * \frac{REarn_t}{Earn_t}$$

که در آن:

ROE : بازده حقوق صاحبان سهام

b : نسبت انباشت سود

$REarn_{i,t}$: سود تقسیم نشده هر سال

$Earn_{i,t}$: سود خالص هر سال

$AUD_{i,t}$: برابر یک است اگر حسابرس شرکت، سازمان حسابرسی باشد و در غیراینصورت صفر است.

$VAR_{i,t}$: ضریب تغییرات سود برای شرکت i در سال t

$BM_{i,t}$: نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار در پایان سال t

$LEV_{i,t}$: لگاریتم طبیعی نسبت کل دارایی ها به کل بدهی ها در پایان سال t

$SIZE_{i,t}$: لگاریتم طبیعی ارزش بازار سهام عادی شرکت در پایان سال t

$GROWTH_{i,t}$: میانگین رشد سود سه سال اخیر شرکت

$VOLUME_{i,t}$: حجم معاملات تقسیم بر کل سهام در دست سهامداران.

مشابه تحقیقات گذشته هزینه سرمایه سهام عادی از طریق رابطه بین $CECi,t$ و سه شاخص ریسک یعنی ضریب تغییرات سود، اندازه شرکت و نسبت ارزش دفتری به بازار تأیید اعتبار شده است ((فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۴).

$$CEC_{i,t} = \tau_0 + \tau_1 VAR_{i,t} + \tau_2 SIZE_{i,t} + \tau_3 BM_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل (۱) برای آزمون فرضیه اول و مدل (۲) برای تأیید اعتبار هزینه سرمایه بکار رفته است.

جدول (۱) نتیجه آزمون اعتبار هزینه سرمایه سهام عادی

متغیر	پیش بینی	ستون ۱		ستون ۲		ستون ۳		ستون ۴	
		ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t
Intercept	؟	۰/۱۹	۶/۴۸	-۰/۱۵	-۱/۳۹	۰/۲۷	۱۶/۳۱	-۰/۱۳	-۱/۰۵
VAR	+	۰/۱۶	۱/۸۱					۰/۱۶	۱/۹۳
SIZE	-			۰/۰۵	۳/۶۳			۰/۰۴	۲/۸۱
BM	+					-۰/۰۵	-۲/۰۸	-۰/۰۲	-۰/۹۱
F			۳/۲۶		۱۳/۱۷		۴/۳۴		۵/۸۵
Adj. R2 (%)			۰/۲		۰/۱۱		۰/۰۳		۰/۱۳
تعداد مشاهده			۱۰۱		۱۰۱		۱۰۱		۱۰۱

در سه ستون اول جدول (۱) نتیجه رگرسیون $CECi,t$ با ضریب تغییرات سود،

اندازه شرکت و نسبت ارزش دفتری به بازار به صورت مرحله ای منعکس شده است. ستون چهارم نتیجه برآورد مدل با سه شاخص ریسک بصورت کلی است. ضریب VAR_{it} ($t_1 = 0/16$ و $t = 1/93$) بیانگر اینست که مطابق با پیش بینی شرکت‌های با نوسانات سود بیشتر، هزینه سرمایه بالاتری دارند. رابطه مثبت $SIZE_{it}$ ($t_2 = 0/04$) و $t = 2/81$) با هزینه سرمایه نشان می‌دهد که بر خلاف پیش بینی شرکت‌های کوچکتر هزینه سرمایه سهام عادی کمتری دارند که با نتایج تحقیقات پیشین در تضاد است. در نهایت ضریب BM_{it} ($t_3 = -0/02$ و $t = 0/91$) نشان می‌دهد شرکت‌هایی که نسبت ارزش دفتری به بازار بالاتری دارند، هزینه سرمایه سهام عادی کمتری دارند.

فرضیه دوم بر این ادعاست که در حضور متغیرهای کنترلی بین مدیریت سود و کیفیت حسابرسی رابطه معکوس وجود دارد. در ابتدا با استفاده از مدل‌های (۳) و (۴) مدیریت سود ارزیابی و سپس در مدل (۵) تاثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود بررسی شده است.

مشابه تحقیقات گذشته فرض شده است که قدرمطلق اقلام تعهدی اختیاری ($|DAC_{it}|$) اثرات مدیریت سود را نشان می‌دهد (ری نولدز^۱ و فرانسیس، ۲۰۰۰). $DACC_{it}$ با استفاده از مدل تعدیل شده جونز محاسبه شده است. بدین منظور مدل (۳) برای هر صنعت به تفکیک سال برآورد شده است.

$$TACC_{i,t}/TA_{i,t-1} = \alpha_1(1/TA_{i,t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_{i,t}/TA_{i,t-1}) + \alpha_3(PPE_{i,t}/TA_{i,t-1}) + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

$TACC_{i,t}$: جمع اقلام تعهدی که از تفاوت سود عملیاتی و جریان نقدی عملیاتی بدست می‌آید.

$TA_{i,t-1}$: جمع کل دارایی‌ها برای شرکت I در سال t-1، $\Delta REV_{i,t}$: تغییر سود شرکت I در سال t و $PPE_{i,t}$: مانده خالص اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات برای شرکت I در سال t.

α_1 ، α_2 و α_3 از مدل (۳) بدست آمده و سپس برای محاسبه $DCACC_{it}$ استفاده

می شوند.

$$DACC_{it} = TACC_{it} / TA_{i,t-1} - [\hat{\alpha}_1 (I / TA_{i,t-1}) + \hat{\alpha}_2 (\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) / TA_{i,t-1} + \hat{\alpha}_3 PPE_{it} / TA_{i,t-1}]$$

که در آن:

$\Delta REV_{i,t}$: تغییر سود شرکت i در سال t ، $\Delta REC_{i,t}$: تغییر حسابهای دریافتنی برای شرکت i در سال t ، $PPE_{i,t}$: مانده خالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات برای شرکت i در سال t و $TA_{i,t-1}$: جمع کل داراییها برای شرکت i در سال $t-1$.
مدل (۵) برای آزمون فرضیه دوم تحقیق برآورد شده است.

$$|DACC_{it}| = \gamma_0 + \gamma_1 AUD_{it} + \gamma_2 VAR_{it} + \gamma_3 BMI_{it} + \gamma_4 LEV_{it} + \gamma_5 SIZE_{it} + \gamma_6 CFO_{it} + \gamma_7 St/Pt_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در آن: $|DACC_{it}|$: قدر مطلق اقلام تعهدی اختیاری است که از مدل (۴) بدست می آید.

$AUD_{i,t}$: برابر یک است اگر حسابرس شرکت، سازمان حسابرسی باشد و در غیراینصورت صفر است.

$VAR_{i,t}$: ضریب تغییرات سود برای شرکت i در سال t ، $BMI_{i,t}$: نسبت ارزش دفتری سرمایه به ارزش بازار سرمایه در پایان سال t .

$LEV_{i,t}$: لگاریتم طبیعی نسبت کل داراییها به کل بدهیها در پایان سال t ،

$SIZE_{i,t}$: لگاریتم طبیعی ارزش بازار سهام عادی شرکت در پایان سال t ،

$CFO_{i,t}$: جریان وجه نقد عملیاتی تقسیم بر داراییهای ابتدای سال t ،

St/Pt : اگر شرکت برای دو سال متوالی زیان داشته باشد ۱، در غیر اینصورت صفر در نظر گرفته می شود.

یافته های تحقیق

آمار توصیفی متغیرهای تحقیق در جدول (۲) نشان داده شده اند.

جدول (۲) آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

نام متغیر	میانگین	دامنه تغییرات	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
CEC _{i,t}	۰/۲۴	۰/۵۱	۰/۱۰	۰/۱۸	۳/۳۹
AUD _{i,t}	۰/۴۳	۱/۰۰	۰/۴۰	۰/۲۸	۱/۶۲
VAR _{i,t}	۰/۳۲	۰/۵۲	۰/۱۱	۰/۲۷	۲/۴۹
BM _{i,t}	۰/۵۹	۳/۷۸	۰/۴۲	-۰/۳۰	۹/۸۸
LEV _{i,t}	۰۰/۴۷	۱/۱۴	۰/۲۰	-۰/۱۵	۳/۴۸
SIZE _{i,t}	۸/۵۷	۳/۰	۰/۷۳	۰/۳۴	۲/۴۴
GROWTH _{i,t}	۱/۴۵	۱۰۷/۴	۱۰/۴۱	۹/۶۲	۹۵/۲۷
VOLUME _{i,t}	۰/۱۷	۰/۵۹	۰/۱۱	۰/۹۸	۴/۰۶
TACC _{i,t} /TA _{i,t-1}	-۰/۰۳	۰/۳۳	۰/۰۷	-۰/۷۳	۰/۶۴
REV _{i,t} /TA _{i,t-1}	۰/۰۳	۰/۲۴	۰/۰۵	۰/۷۰	۰/۵۰
PPE _{i,t} /TA _{i,t-1}	۰/۳۰	۰/۷۲	۰/۱۷	۰/۶۵	۰/۰۱
DACC _{i,t}	۰/۱۵	۰/۳۷	۰/۰۷	۱/۳۵	۱/۷۹
(REV _{i,t} /REC _{i,t})/TA _{i,t-1}	-۰/۰۳	۰/۳۳	۰/۰۶	۰/۷۶	۱/۲۰
CFO _{i,t}	۰/۱۹	۰/۶۶	۰/۱۲	۰/۸۴	۰/۷۷
ST/PT _{i,t}	۰/۰۱	۱/۰۰	۰/۰۶	۵/۵۰	۳۱/۷۶

نتایج برآورد فرضیه اول تحقیق

نتایج برآورد مدل (۱) تحقیق در جدول (۳) ارائه شده است.

پرتال جامع علوم انسانی

جدول (۳). نتایج برآورد مدل (۱) تحقیق

$$CEC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AUD_{i,t} + \beta_2 VAR_{i,t} + \beta_3 BM_{i,t} + \beta_4 LEV_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t} + \beta_6 GROWTH_{i,t} + \beta_7 VOLUME_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر وابسته: هزینه سرمایه سهام عادی

متغیرهای توضیحی	ضریب متغیر	علامت پیش بینی شده	آماره t	P-value
β_0	-۰/۱۴	-	-۱/۰۱	۰/۳۲
$AUD_{i,t}$	۰/۰۰	منفی	-۰/۱۱	۰/۹۱
$VAR_{i,t}$	۰/۱۷	-	۱/۹۲	۰/۰۶
$BM_{i,t}$	-۰/۰۲	-	-۰/۸۲	۰/۴۲
$LEV_{i,t}$	-۰/۰۱	-	-۰/۲۶	۰/۷۹
$SIZE_{i,t}$	۰/۰۴	-	۲/۴۷	۰/۰۲
$GROWTH_{i,t}$	۰/۰۰	-	۰/۳۶	۰/۷۲
$VOLUME_{i,t}$	-۰/۰۴	-	-۰/۴۰	۰/۶۹

Durbin-Watson = ۱/۹۶ , F = ۲/۴۶ , P-value = ۰/۰۲
Adjusted R-squared = ۰/۰۹ , R-squared = ۰/۱۶

ضریب $AUD_{i,t}$ در جدول (۳) جهت آزمون فرضیه اول (β_1) نشان دهنده رابطه بین هزینه سرمایه سهام عادی و کیفیت حسابرسی است. همان طور که در جدول (۳) مشاهده می شود، آماره F برابر با ۲/۴۶ و P-value برابر با ۰/۰۲ است که نشان می دهد در سطح اطمینان ۹۵٪ مدل رگرسیون خطی از نظر آماری معنی دار است. همچنین در مدل (۱) خطاها دارای توزیع نرمال بوده و میانگین آنها تقریباً برابر با صفر است و واریانس آنها نیز برابر با ۰/۹۶۴ است. همچنین آماره «دورین - واتسون» مدل (۱) که در جدول (۳) نشان داده شده است ۱/۹۶ است. از این رو می توان اظهار داشت که در مدل (۱) خودهمبستگی بین اجزای خطا وجود ندارد.

آماره t برای متغیر توضیحی $AUD_{i,t}$ برابر با -۰/۱۱ و سطح معنی داری نیز برابر با ۰/۹۱ است که در سطح اطمینان ۹۵٪ از نظر آماری معنی دار نیست. در خصوص بررسی اولین فرضیه بین هزینه سرمایه سهام عادی و کیفیت حسابرسی رابطه وجود

ندارد.

همان طور که در جدول (۳) مشاهده می شود ضریب همبستگی و ضریب تعیین تعدیل شده مدل (۱) به ترتیب برابر با ۰/۱۶ و ۰/۰۹ است. از اینرو فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می شود. عدم پذیرش فرضیه در ادامه بحث شده است.

نتایج برآورد فرضیه دوم تحقیق

نتایج برآورد مدل (۵) تحقیق در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول (۴) نتایج برآورد مدل (۵) تحقیق

$$|DACC_{i,t}| = \gamma_0 + \gamma_1 AUD_{i,t} + \gamma_2 VAR_{i,t} + \gamma_3 BM_{i,t} + \gamma_4 LEV_{i,t} + \gamma_5 SIZE_{i,t} + \gamma_6 CFO_{i,t} + \gamma_7 ST / PT_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر وابسته: قدرمطلق اقلام تعهدی اختیاری

P-value	آماره t	علامت پیش بینی شده	ضریب متغیر مدل (γ_i)	متغیرهای توضیحی
۰/۴۰	-۰/۸۵	-	-۰/۱۳	γ_0
۰/۹۱	-۰/۱۱	منفی	۰/۰۰	$AUD_{i,t}$
۰/۹۰	۰/۱۳	-	۰/۰۰	$VAR_{i,t}$
۰/۸۹	-۰/۱۴	-	۰/۰۰	$BM_{i,t}$
۰/۵۵	۰/۶۰	-	۰/۰۳	$LEV_{i,t}$
۰/۰۲	۲/۳۹	-	۰/۰۴	$SIZE_{i,t}$
۰/۰۰	-۳/۲۵	-	-۰/۳۲	$CFO_{i,t}$
۰/۸۷	۰/۱۶	-	۰/۰۳	$ST / PT_{i,t}$

Durbin-Watson stat = ۲/۰۷ , F = ۲/۸۷ , P-value = ۰/۰۱
Adjusted R-squared = ۰/۱۲ , R-squared = ۰/۱۹

ضریب مورد نظر در جدول شماره (۴) جهت آزمون فرضیه دوم γ_1 یعنی ضریب رابطه بین مدیریت سود و کیفیت حسابرسی است.

همان طور که در جدول (۴) مشاهده می شود، آماره F برابر با ۲/۸۷ و P-value برابر با ۰/۰۱ است که نشان می دهد در سطح اطمینان ۹۹٪ مدل رگرسیون خطی از

نظر آماری معنی دار است. همچنین در مدل (۵) خطاها دارای توزیع نرمال بوده و میانگین آن‌ها تقریباً برابر با صفر است و واریانس آن‌ها نیز برابر با ۰/۹۶۲ است. همچنین آماره دوربین - واتسون مدل (۵) که در جدول (۴) ارائه شده ۲/۰۷ است. از این رو می‌توان اظهار داشت که خود همبستگی بین اجزای خطا وجود ندارد.

آماره t برای متغیر توضیحی $AUD_{i,t}$ برابر با ۰/۱۱- و سطح معنی‌داری متغیر برابر با ۰/۹۱ است که در سطح اطمینان ۹۵٪ از نظر آماری معنی‌دار نیست. بنابراین بین مدیریت سود و کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد. از اینرو فرضیه دوم پذیرفته نمی‌شود.

نتیجه‌گیری

در این تحقیق اثر کیفیت حسابرسی روی هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت سود بررسی شده است. حسابرسی شرکت‌هایی که توسط سازمان حسابرسی انجام شده است با کیفیت فرض شده اند. مدیریت سود با قدرمطلق اقلام تعهدی اختیاری اندازه‌گیری شده است. هزینه سرمایه سهام عادی محاسبه شده با سه عامل ریسک (ضریب تغییرات سود، اندازه شرکت و ارزش بازار به ارزش دفتری) تأیید اعتبار شده است.

طبق تحقیقات قبلی انتظار می‌رفت با افزایش کیفیت حسابرسی هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت سود کاهش یابد. در فرضیه اول تحقیق اثر کیفیت حسابرسی روی هزینه سرمایه سهام عادی بررسی شد. نتایج نشان می‌دهد که ارتباط معناداری بین کیفیت حسابرسی و هزینه سرمایه سهام عادی شرکت‌ها وجود ندارد. در فرضیه دوم تحقیق اثر کیفیت حسابرسی روی مدیریت سود بررسی شد. نتایج نشان می‌دهد که ارتباط معناداری بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود شرکت‌ها وجود ندارد.

محدودیت‌های تحقیق

با توجه به عدم رده بندی رسمی موسسات حسابرسی معتمد بورس اوراق بهادار توسط جامعه حسابداران رسمی و سازمان بورس اوراق بهادار و عدم دسترسی به اطلاعات مالی و فنی موسسات حسابرسی، نمی‌توان از سایر معیارهای اندازه‌گیری

کیفیت حسابرسی استفاده نمود.

پیشنهاد برخاسته از تحقیق

با توجه به عدم تاثیر کیفیت حسابرسی بر تصمیم استفاده کنندگان صورت‌های مالی و نیز عدم تاثیر کیفیت حسابرسی برای کشف و پیشگیری مدیریت سود به نظر می‌رسد استفاده از سازمان حسابرسی به عنوان موسسه بزرگ به عنوان جایگزین "کیفیت حسابرسی" مشابه تحقیقات خارجی صحیح به نظر نمی‌رسد. بنابراین برای فراهم نمودن زمینه ارزیابی اثربخشی حسابرسی پیشنهاد می‌شود نسبت به افشای نتایج کنترل کیفی موسسات حسابرسی و نیز رده بندی رسمی موسسات حسابرسی اقدامات لازم بعمل آید.

پیشنهاد برای تحقیقات آتی

از جمله مواردی که در این زمینه می‌توانند موضوع تحقیقات آتی قرار گیرند عبارتند از بررسی رابطه کیفیت حسابرسی با:

(۱) هزینه‌های استقراض، (۲) اهرم مالی، (۳) نظام راهبری شرکت، (۴) حق‌الزحمه‌های حسابرسی، (۵) انگیزه‌های منفعت جویانه مدیران، (۶) ترکیب اعضای هیات مدیره، و (۷) استفاده از فناوری اطلاعات.

منابع و مأخذ

۱. سجادی نژاد سیدحسین و ناصح لادن، ۱۳۸۲. "سودمندی حسابرسی مستقل صورت‌های مالی"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۳، صص ۹۱-۶۵.
۲. مجتهدزاده ویدا و آقایی پروین، ۱۳۸۳. "عوامل موثر بر کیفیت حسابرسی مستقل از دیدگاه حساب‌رسان مستقل و استفاده‌کنندگان"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۸، صص ۷۶-۵۳.
۳. مهران‌سازان و نعیمی مهدیس، ۱۳۸۲. "تئوری اخلاقی و تاثیر فشار بودجه زمانی بر رفتار حساب‌رسان مستقل"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۲، صص ۶۱-۴۳.
۴. نیکبخت محمدرضا و مهربانی حسین، ۱۳۸۵. "بررسی اثر خدمات و میزان حق الزحمه‌های غیر حسابرسی موسسات حسابرسی بر استقلال حساب‌رسان"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۴، صص ۱۴۷-۱۲۹.
5. Abbott, Parker, Peters & Raghunandan (2003). "The Association between Audit Committee Characteristics and Audit Fees". *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 22:2, 17-32.
6. Antle, Rick, and Barry, Nalebuff. (1991). "Conservatism and Auditor-Client Negotiations". *Journal of Accounting Research* 29 (3):31-54.
7. Balsam, S., J. Krishnan and J. Yang. (2003). "Auditor Industry Specialization and Earnings Quality", *Journal of Practice and Theory* (September): 71-97.
8. Becker, C.L., M. L. Defond, J. Jiambalvo, and K. R. Subramanyam. (1998). "The Effect of Audit Quality On Earnings Management". *Contemporary Accounting Research* 15 (spring): 1-24.
9. Bruce, K. Behn, Jong-Hag, Choi and Tony, Kang. (2007). "Audit Quality and Properties of Analyst Earnings Forecasts". <http://www.SSRN.com>
10. Chambers D. (2008). "Audit Quality And Accrual Reliability: Evidence From The Pre- And Post-Sarbanes-Oxley Periods", www.ssrn.com
11. Chang, W. J. (2001). "The Effect of Auditor's Quality On Earnings Management". *Journal of Contemporary Accounting (Taiwan)* 2 (November): 195-214. (in Chinese)
12. Choi, Jong-Hag, Kim, Francis, Kim, Jeong-Bon and Zang, Yoonseok. (2007). "Audit Office Size, Audit Quality and Audit Pricing". <http://www.SSRN.com>
13. Craswell, S., Francis & Taylor. (1995). "Auditor Brand Name

- Reputations and Industry Specializations", *Journal of Accounting and Economics*, 20:297-322.
14. Craswell, Stokes & Laughton (2002). "Auditor Independence and Fee Dependence". *Journal of Accounting and Economics* 33:2, 253-275.
  15. DeAngelo, L. E. (1981 a). "Auditor Size and Audit Quality". *Journal of Accounting and Economics*, 3(2): 183-99.
  16. DeAngelo, L. E. (1981b). "Auditor Independence, 'Low Balling,' and Disclosure Regulation". *Journal of Accounting and Economics* 3:2, 113–127.
  17. Elliott, Robert K., and Peter D. Jacobson. (1998). "Audit Independence Concepts". *CPA Journal* 68 (12):30.
  18. Fernando, G., D., Randal J. Elder and Ahmed M. Abdel-Meguid (2005). "Audit Quality Attributes, Client Size and Cost of Capital". <http://www.SSRN.com>
  19. Francis, J., R. LaFond, P.M., Olsson and K. Schipper. (2004). "Cost Of Equity and Earnings Attributes". *The Accounting Review* 79 (4): 967-1010.
  20. Geiger & Rama (2003). "Audit fees, nonaudit fees, and auditor reporting on stressed companies". *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 22:2, 53–69.
  21. Hanwen, Chen, Jeff, Z. Chen, Gerald, Lobo and Yanyan, Wang. (2008). "Effects of Audit Quality on Cost of Equity Capital and Earnings Management: Evidence from China". <http://www.SSRN.com>
  22. Khurana, I.K., and K.K., Raman. (2004). "Litigation Risk and the Financial Reporting Credibility of Big 4 versus Non-Big 4 Audits: Evidence from Anglo-American Countries". *The Accounting Review* 79 (2): 473-495.
  23. Knechel, Robert W. (2007). "The Business Risk Audit: Origins, Obstacles and Opportunities". *Accounting, Organizations and Society*, 32, 4, pp. 383–408
  24. Kris, Hardies, Diane Breesch and Joël Branson. (2009). "Are Female Auditors Still Women? Analyzing the Gender Differences affecting Audit Quality". <http://www.SSRN.com>
  25. Krishnan, G. (2003). "Does Big 6 Auditor Industry Expertises Constrain Earnings Management?" *Accounting Horizons (Supplement)*: 1-16.
  26. Larcker & Richardson (2004). "Fees Paid To Audit Firms, Accrual Choices, And Corporate Governance". *Journal of Accounting Research* 42:3, 625–658.
  27. Lennox (1999). "Are Large Auditors More Accurate Than Small Auditors?" *Accounting and Business Research* 29:3, 217–227.
  28. Leuz, C. and R. Verrecchia. (2005). "Firms' Capital Allocation Choices,

- Information Quality, and the Cost of Capital". Working Paper. University of Pennsylvania
29. Menon, K., and D.D., Williams. (1994). the Insurance Hypothesis and Market Price. *The Accounting Review* (April): 327-342.
  30. O'Keefe, T.B., R.D. King, and K.M. Gaver. (1994a). "Audit Fees, Industry Specialization, And Compliance With GAAS Reporting Standards". *Auditing: A Journal of Practice and Theory* 13: 41-55.
  31. Reynolds J.K., and J. R., Francis. (2000). "Does Size Matter? The Influence of Large Clients on Office-Level Auditor Reporting Decisions". *Journal of Accounting and Economics* 30: 375-400.
  32. Riahi, Belkaoui, Ahmed. (2004). "Are You Being Fooled? Audit Quality and Quality of Government". <http://www.SSRN.com>
  33. Ronald, D., A. (1991). "Informational Motivated Auditor Replacement". *Journal of Accounting & Economics* 14 (4):347.
  34. Shockley (1981). "Perceptions of Auditors' Independence: An Empirical Analysis". *The Accounting Review* 56:4, 785-800.
  35. Simon & Francis (1988). "The Effect Of Auditor Change On Audit Fees: Tests of Price Cutting and Price Recovery". *The Accounting Review* 63:2, 255-269.
  36. Telis, B., Lisa. (2005). "Audit Quality and Risk Differences among Auditors". <http://www.SSRN.com>
  37. Teoh, S.H., and T.J., Wong. (1993). "Perceived Auditor Quality and the Earnings Response Coefficient". *The Accounting Review* 68: 346-367.
  38. Thomas.C, W. (2203). "Research about Audit Quality ". *The CPA Journal*.
  39. Vander Bauwhede, H., M. Willekens, and A. Gaeremynck. (2003). "Audit Firm Size, Public Ownership, and Firms' Discretionary Accruals Management". *The International Journal of Accounting* 38 (1): 1-22.
  40. Wang, Q, T.J., Wong and L.J., Xia. (2008). "State Ownership, Institutional Environment and Auditor Choice: Evidence from China". *Journal of Accounting and Economics* 46: 112-134
  41. Watkins, A.L., W., Hillison and S.E., Morecroft. (2004). "Audit Quality: A Synthesis of Theory and Empirical Evidence". *Journal of Accounting Literature* 23: 153-193.
  42. Yung-Ming Hsieh and Yann-Ching Tsai. (2004). "Aggregate Audit Adjustments and Discretionary Accruals: Further Evidence on the Relation between Audit Quality and Earnings Management". <http://www.SSRN.com>
  43. Zhou, J. and R. Elder. (2002). "Audit Firm Size, Industry Specialization, and Earnings Management by Initial Public Offering Firms". SUNY at Binghamton working paper.